

Innst. 43 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument 8:152 S (2009–2010)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om skattemessig likebehandling av fagforeningskontingenter

Til Stortinget

Sammendrag

I Dokument 8:152 S (2009–2010) ble følgende forslag fremmet 9. juni 2010:

«Stortinget ber regjeringen endre skatteloven slik at alle fagforeninger på lik linje innrømmes skattemessig fradrag for fagforeningskontingent, uavhengig av når de er opprettet eller hvorvidt de er tilknyttet en hovedsammenslutning.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Thomas Breen, Gerd Janne Kristoffersen, Stein Erik Lauvås, lederen Torgeir Micaelsen, Torfinn Opheim, Anita Orlund og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Ida Marie Holen, Ulf Leirstein, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Gunnar Gundersen, Arve Kambe og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Abid Q. Raja, viser til at finansministeren har avgitt uttalelse om forslaget i brev av 24. juni 2010 til finanskomiteen. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at forslagsstillerne argumenterer for en skattemessig likebehandling av alle typer fagforeningskontingenter uavhengig av dagens krav for skattefradrag i skatteloven og Finansdepartementets dispensasjonspraksis. Forslagsstillerne mener dagens praksis er diskriminerende og ønsker at Stortinget skal endre skatteloven slik at alle fagforeningsmedlemmer på lik linje innrømmes skattemessig fradrag for fagforeningskontingenten uavhengig av når fagforeningen ble stiftet, hvilket samfunnsansvar den tar til orde for og om den er tilsluttet en hovedsammenslutning.

Flertallet viser til at Finansdepartementet hevder at det sentrale formålet med fradragsretten er å redusere arbeidstakernes kostnader til å organisere seg og oppmuntre til et organisert arbeidsliv. Finansdepartementet viser også til at arbeidsgiverne har tilsvarende fradragsrett for medlemskontingent til arbeidsgiverorganisasjonene.

Flertallet viser til at det generelle utgangspunkt etter skatteloven § 6-20 er at medlemmenes kontingenter til en landsomfattende arbeidstakerorganisasjon er fradragsberettiget, oppad begrenset til et gitt beløp, som for tiden er 3 660 kroner per år. Ordningen er naturlig nok avgrenset til kun de som er i lønnet arbeid og gjelder derfor ikke for student- og pensjonistmedlemmer. Det gis fradrag for kontingent til landsomfattende arbeidstakerorganisasjon som har forhandlingsrett etter lov om offentlige tjenestetvister eller har inngått tariffavtale på vegne av medlemmene. Departementet kan bestemme at kontingent til enkelte organisasjoner skal kunne trekkes fra selv om vedkommende organisasjon ikke er landsomfattende. Kontingent til arbeidstakerorganisasjon opprettet etter 1. juli 1977 kan bare kreves fratrasket når organisasjonen står tilsluttet en hovedsammenslutning. Departementet kan samtykke i at også kon-

tingent til annen organisasjon som er opprettet etter det nevnte tidspunkt, kan føres til fradrag. Fradrag er betinget av at skattyter er lønnstaker eller aktiv fisker og betaler slik kontingent. Fradrag kan samlet gis med inntil 3 660 kroner eller med en forholdsmessig del av dette beløpet når fradragsberettiget kontingent er betalt for bare en del av året.

Flertallet er opptatt av å legge til rette for et velfungerende arbeidsmarked hvor det er ordnede forhold for arbeidstaker og arbeidsgiver. Flertallet mener at fradragsretten er et verktøy for å ha en høy andel fagorganiserte i arbeidslivet. Flertallet viser til at det er bred enighet på Stortinget om retten til å organisere seg, men vil påpeke at det er politisk uenighet om størrelsen på fradragsbeløpet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er av den oppfatning at dagens regler for fradragsrett ved ligningen for utgiftene til kontingent til fagforening har vilkår om tilslutning til hovedsammenslutning som er fornuftig.

Dette flertallet mener at de tilfeller hvor det kan tenkes unntak fra dette vilkåret, er godt begrunnet i finansministerens svarbrev til komiteen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser at dagens praksis kan bidra til å styrke eksisterende fagforeninger og gjøre det vanskeligere å etablere nye. Finansdepartementet sier selv at det kan komme fagforeninger som ikke allerede er dekket av en eksisterende fagorganisasjon, men det kan også tenkes at fagforeninger splittes grunnet intern uenighet. Da vil det ikke uten videre være enkelt for begge å være tilknyttet samme hovedsammenslutning. Finansdepartementet sier at det kan være grunnlag for å gi dispensasjon fra kravet om tilknytning i slike tilfeller. Disse medlemmer er av den oppfatning at dette kan gi for mye rom for politisk skjønn, og regelverket bør derfor være mer nøytralt, åpent og enklere å forholde seg til enn i dag.

Disse medlemmer mener Stortinget må legge forholdene til rette for en reell likebehandling av fagforeninger og savner klarere kriterier for dette i dagens regelverk. Disse medlemmer viser også til at forslag som vil øke fradragsretten og dermed redusere statens inntekter, normalt hører til i forbindelse med budsjettprosesser.

Disse medlemmer er av den oppfatning at regjeringen bør legge frem en egen sak for Stortinget om fradragsrett for fagforeningskontingenter der saken fremmes i en helhetlig sammenheng. På denne måten vil Stortinget kunne gi synspunkter og føringer

for Finansdepartementets samtykkepraksis, slik departementet selv har pekt på i et brev til Fellesforbundet for sjøfolk.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme egen sak med en gjennomgang og evaluering av regelverket for fradragsrett ved ligningen for utgiftene til fagforeningskontingent.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til finansministerens brev av 24. juni 2010 og mener finansministerens argumenter for å beholde dagens ordning er lite overbevisende. Finansministerens uttrykte frykt for at flere fagforeninger kan skape konkurranse, viser bare at finansministeren ønsker å beholde insentiver som sementerer dagens struktur med en hovedtyngde av fagforeninger som støtter finansministerens eget parti, Arbeiderpartiet.

Disse medlemmer registrerer at komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslår å be regjeringen gjennomgå og evaluere regelverket for fradragsrett ved ligningen for utgiftene til fagforeningskontingent. Disse medlemmer mener imidlertid forskjellsbehandlingen er så opplagt at det mest riktige er å instruere regjeringen om å endre regelverket med virkning fra 2011. Disse medlemmer vil likevel støtte forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre subsidiært.

Disse medlemmer viser til begrunnelsen i representantforslaget. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre skatteloven slik at alle fagforeninger på lik linje innrømmes skattemessig fradrag for fagforeningskontingent, uavhengig av når de er opprettet eller hvorvidt de er tilknyttet en hovedsammenslutning.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme egen sak med en gjennomgang og evaluering av regelverket for fradragsrett ved ligningen for utgiftene til fagforeningskontingent.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen endre skatteloven slik at alle fagforeninger på lik linje innrømmes skattemessig fradrag for fagforeningskontingent, uavhengig av når de er opprettet eller hvorvidt de er tilknyttet en hovedsammenslutning.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til representantforslaget og til merknadene, og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:152 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein om skattemessig likebehandling av fagforeningskontingenter – vedtas ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 26. oktober 2010

Torgeir Micaelsen

leder

Arve Kambe

ordfører

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 24. juni 2010

Dokument 8:152 S (2009-2010) fra representantene Tybring-Gjedde og Leirstein om skattemessig likebehandling av fagforeningskontingenter

Jeg viser til brev av 16. juni 2010 hvor det bes om en uttalelse til representantforslag 152 S (2009-2010) fra stortingsrepresentantene Christian Tybring-Gjedde og Ulf Leirstein, Dok. nr. 8:152 S (2009-2010).

Forslaget gjelder spørsmålet om hvilke vilkår som bør gjelde for at medlemmer i en fagforening skal få fradragsrett ved ligningen for utgiftene til kontingent til fagforeningen.

Det generelle utgangspunkt etter skatteloven § 6-20 er at medlemmenes kontingenter til en landsomfattende arbeidstakerorganisasjon er fradragsberettiget, oppad begrenset til et gitt beløp, som for tiden er 3660 kroner per år. Fradragsretten for kontingent til fagorganisasjon opprettet etter 1. juli 1977, er betinget av at organisasjonen er tilsluttet en hovedsammenslutning. Dette vilkåret må sees i sammenheng med behovet for en viss grad av oversiktighet og forutsigbarhet for partene i arbeidslivet. I forhandlingsprosesser, lønnsdannelse, ivaretagelse av arbeidstakers rettigheter mv. vil det være en fordel med størst mulig tilslutning fra arbeidstakerne til et oversiktlig antall hovedsammenslutninger.

Erfaringsmessig har hovedsammenslutningene og de tilsluttede arbeidstakerorganisasjonene i stor grad tatt samfunnsansvar utover egne medlemmers interesser isolert sett. Det finnes mange eksempler på dette, og ett av de seneste eksemplene er toneangivende hovedsammenslutningers oppfordring til moderasjon i lønnsforhandlingene under finanskrisen. Det er denne typen samfunnsansvar jeg sikter til, når jeg mener at kravet om tilslutning til en hovedsammenslutning kan bidra til at skattefordelen begrenses til kontingenter til organisasjoner som tar samfunnsansvar. Det er derimot selvfølgelig ikke snakk om krav eller forventninger om at fagorganisasjonene, eller hovedsammenslutningen de er tilknyttet, skal ha en videre innenriks- eller utenrikspolitisk målsetning enn det som er hensiktsmessig for å ivareta medlemmenes lønns- og arbeidsforhold.

Per i dag finnes det etablerte fagorganisasjoner for de fleste yrkesgrupper. I den grad det er snakk om nye organisasjoner for yrkesgrupper som ikke allerede er dekket av en eksisterende fagorganisasjon, antar jeg at de i stor utstrekning vil ha anledning til å bli tilsluttet en av de eksisterende hovedsammenslutningene. Hvis det ikke er mulig, kan dette være grunnlag for å gi dispensasjon fra kravet om tilknytning i slike tilfeller.

Fellesforbundet for sjøfolk representerer imidlertid sjøfolk som vil kunne bli medlemmer i det etablerte Norsk sjømannsforbund. Fellesforbundet for sjøfolk er dermed en alternativ forening til sjømannsforbundet. Selv om slike konkurrerende organisasjoner kan ha positive konsekvenser for medlemmene isolert sett, vil subsidie til medlemskap i disse alternative organisasjonene ligge på siden av det fradragsretten er ment å ivareta. Det sentrale formålet er å redusere arbeidstakernes kostnader til å organisere seg og slik oppmuntre til et organisert arbeidsliv. Arbeidsgiverne har sammenlignbare muligheter til å trekke fra kontingent til arbeidsgiverorganisasjonene. Det er også en fare for at konkurrerende organisasjoner på sikt kan føre til en utvikling i retning av større fokus på medlemmenes isolerte kortsiktige interesser, på bekostning av et mer langsiktig og samfunnsorientert perspektiv.

I representantforslaget hevder forslagsstillerne at gjeldende regler, kombinert med Finansdepartementets praktisering av dispensasjonsadgangen, innebærer at det ikke er mulig å etablere nye uavhengige fagforeninger med samme skattemessige fordeler som de allerede etablerte fagforeningene. Som nevnt ovenfor, er dette bare riktig hva gjelder nye konkurrerende organisasjoner, hvis de ikke er tilsluttet en hovedsammenslutning. Dersom det derimot blir dannet en ny fagorganisasjon, for yrkesgrupper som ikke er representert av noen eksisterende organisasjon og som heller ikke har anledning til å tilslutte seg en hovedsammenslutning, vil dispensasjon kunne være aktuelt.

Jeg mener derfor at vilkåret om tilslutning til en hovedsammenslutning er godt begrunnet og fungerer etter sin hensikt.